

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 30 K, za dijake 20 K.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, 1. nadstr.

Lotimo se novih koralnih intonacij in napevov!

Fr. Ferjančič.

(Dalje.)

IV. O Marijinih praznikih.

Za Marijine praznike imamo v „Kyrialu“ sicer dve koralni maši, vendar „Ite missa est“ je pri obeh enak. Nam je deloma že znan iz dobe medicjskega koral; vendar nekoliko se sedaj le razlikuje. Glasi se namreč tako-le:

Kakor je lahko videti na prvi pogled, je melodija ista, kot v medicjskem koralu; poudarjanje pa je sedaj čisto drugačno. Dočim se je v medicjskem koralu poudarjala najvišja nota, je sedaj strogo paziti na to, da se v zgoraj razvidnih dvozložnih skupinah poudarja vselej prva nota, tako da najvišja nima nikakega poudarka.

Dasi pa je pri tem „f“ razlika med medicjskim in tradicionalnim koralom zelo malenkostna, moramo vendar žal reči, da malokateri „Ite“ se tolikrat pokazi, kakor ravno Marijini. To pa zaradi tega, ker se pričinja z malo terco in ker si ljudje te kritične terce ne poiščejo na soliden in zanesljiv način, kakor sem to nasvetoval v lanskem letniku našega lista na 36. strani. Ako pa kdo te terce ne zadene pravilno, pride popolnoma iz tira in slišati je potem najrazličnejše nove kompozicije, ki so seveda vse kaj drugega, nego Marijin „Ite“. Zato ako hočeš hoditi varno pot, poišči vselej ono malo terco na ta način, da si na recitativnem tonu po tihem zapoješ „Per Christum Dóminum nostrum“ in potem obrni tako dobljeno malo terco naglo navzgor, in imaš pravilen začetek Marijinega „Ite“; s tem pa je premagana vsa težava.

V. Ob nedeljah med letom.

Za navadne nedelje med letom („*Dominicae infra annum*“) imamo en sam napev za „Ite missa est“, kakor smo ga imeli tudi v medicjskem koralu. Melodija nedeljskega „Ite“ je v tradicionalnem koralu ista, kot je bila v medicjskem, le besedilo je sedaj nekoliko drugače podstavljeno. Glasi se sedaj tako-le:

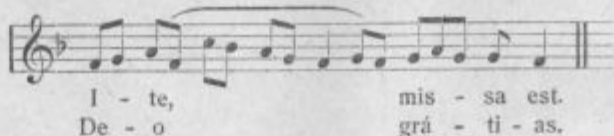
Prične se pravilno za veliko terco višje od mašnikovega recitativnega tona.

Ako bi pa bila komu terca previsoka, lahko prične tudi na veliki sekundi višje od recitativnega tona. Po ravno tem napevu se poje tudi „Benedicamus Domino“ vse tri predpepelnične nedelje, ki se imenujejo „septuagesima“, „sexagesima“ in „quingagesima“. Isti napev se torej glasi:

VI. O godovih nižje vrste.

Za godove nižje vrste („*festa semiduplicia*“) ni bilo v medicjskem koralu nobenega posebnega „Ite“. Predpisan je bil za te vrste godove nedeljski „Ite“, ki smo ga ravnokar obdelali. V sedanjem tradicionalnem koralu pa imamo za „festa semiduplicia“ kar dva posebna napeva. Prvi se glasi tako-le:

Melodija tega „Ite“ spominja zelo na adventni in postni „Benedicamus“, o katerem bo pozneje govorjenje.

Ako poje celebrant nizko, se prične ta „Ite“ lahko na istem recitativnem tonu; lahko pa tudi za veliko sekundo nižje od recitativnega tona. Ko bi bil pa recitativni ton zelo visok, bi se „Ite“ najprikladneje pričel za kvinto nižje.

Drugi napev za „festa semiduplicia“ pa je ta le:

Prične se ta „Ite“ najprimerneje za veliko sekundo višje od mašnikovega recitativnega tona; ko bi bil pa ta ton zelo visok, bi bilo prikladnejše pričeti za malo terco nižje.

Po onih samostanih in stolnih cerkvah, kjer imajo vsak dan peto mašo, pridejo tudi ti „Ite“ na vrsto. Sicer pa so o teh godovih nižje vrste pete maše le poredkoma. Utegne se to primeriti zlasti križev teden, kjer imajo peto mašo tudi pred odhodom procesije, kakor n. pr. v ljubljanski stolnici.

VII. V osminah, ki niso Matere božje.

V medicejskem koralu je bil tudi za te osmine predpisan nedeljski „Ite“. V tradicionalnem koralu pa imamo za osmine te vrste poseben „Ite“, ki ga tukaj navajam:

Ta „Ite“ se najprimerneje prične na istem tonu, na katerem mašnik recitativno poje; lahko pa se poje tudi za veliko sekundo višje od recitativnega tona. Namenjen je ta „Ite“ za osmine, ki niso po kakem Marijinem prazniku, in ki se obhajajo „ritu semiduplici“, n. pr. šest dni v osmini Razglašenja Gospodovega, štirje dnevi v binkoštni osmini, dnevi v osmini praznika sv. Rešnjega Telesa, sv. Janeza Krstnika, sv. Petra in Pavla, ako se le obhajajo „ritu semidupl.“, i. t. d.

VIII. O prostih godovih.

Za proste godove („festa simplicia“) imamo tudi sedaj isti napev za „Ite missa est“, kakor smo ga imeli v medicejskem koralu; le vezava na prvih dveh zlogih je sedaj drugačna. Glasi se namreč tako:

Ako je recitativni ton nizek, prične se ta „Ite“ lahko na istem tonu; sicer pa je prikladnejše, ako se prične za kvarto nižje.

Po predpisih medicejskega koralu je služil ta „Ite“ nele za proste godove, temveč tudi za ferije velikonočnega časa. Sedaj pa je ta napev namenjen le za proste godove, ker za ferije v velikonočnem času imamo poseben napev, ki smo si ga že ogledali v lanskem letniku na strani 92.

(Dalje prih.)

Orgle v Žireh.

Poroča P. H. Sattner.

Nato je bila sklenjena pogodba:

Pogodba.

Med cerkvenim predstojništvom v Žireh in g. Iv. Milavcem, orglarskim mojstrom v Ljubljani, se je napravila glede novih orgel sledeča pogodba, podpisana in odobrena obojestransko:

1.) Orgle naj imajo dispozicijo, kot jo je odobril kn. šk. ord. z dopisom z dne 28. okt. 1913, št. 4248.

2.) Orgle morajo biti tako izvršene, da je mogoče nanje igrati vsakršno orgelsko skladbo.

3.) Pleno naj bo zaokrožen, svetel in jasen, ne hrapav in razklan ali kričeč. Bliža se naj dobi Silbermanna in Križmana. V ta namen morajo biti zlasti mešani glasovi široko menzurirani in brez alikvotnih glasov; principalni široki, voljno intonirani.

4.) Superoktave morajo biti izpeljane; generalni-crescendo po predpisih, kakor tudi avtomat za zbiralnike.

5.) Celotno odgovarjanje posameznih delov mora biti točno.

6.) Izvršeno delo bodo pregledali kolavdatorji strokovnjaki ter bo njih sodba izrekla, ali isto odgovarja pogojem ali ne.

7.) Omaro preskrbi cerkveno predstojništvo samo.

8.) Cena ostane kot je določena v ponudbi mojstra ter v njegovem pismu tukajšnjemu cerkvenemu predstojništvu z dne 14. okt. 1913. Vsako doplačilo izostane.

9.) Garanejska doba traja 5 let.

10.) Plačevalo se bo takole: Po pričetku dela 1000 K; $\frac{1}{4}$ šele po kolavdaciji; drugo vmes po napredku dela.

11.) Hrano in stanovanje v Žireh si preskrbi mojster sam; istotako vožnjo do kolodvora; od kolodvora do cerkve pa tukajšnje cerkveno predstojništvo.

12.) Orgle morajo biti postavljene do 15. avgusta 1914, najzadnje do 8. septembra 1914 sicer obvelja za mojstra „penale“ po 10 K dnevno.

Žiri, dne 5. februarja 1914.

Za cerkveno predstojništvo Žiri:

Jos. Logar, župnik.

Ivan Milavec,
orglar.

Račun z orglarskim mojstrom Iv. Milavcem:

				Imeti	Dati
Po pogodbi z dne 5. februarja 1914					13050.—
1914	12	2	po poštni položnici	1000.—	
1914	14	3	" " "	500.—	
1914	15	4	" " "	500.—	
Odnos . .				2000.—	13050.—

Prenos . . .						2000.—	13050.—
1914	19	5	"	"	"	500.—	
1914	6	6	"	"	"	1000.—	
1914	20	7	"	"	"	500.—	
1914	15	9	"	"	"	1000.—	
1914	15	10	"	"	"	500.—	
1914	31	10	"	"	"	500.—	
1914	12	11	"	"	"	1000.—	
1914	5	12	osebno izročil			1000.—	
1914	14	12	po poštni položnici			1000.—	
1914	21	12	osebno izročil			2000.—	
1915	3	3	vdovi † Milavca po položnici			500.—	
1915	28	5	"	"	"	500.—	
1915	6	7	"	"	"	500.—	12500.—
1916	29	1	"	"	"	500.—	
1917	15	1	s poštno nakaznico			50.—	550.—
Skupaj						13050.—	13050.— 13050.—

Omaro je izdelal domačin, mizar Jakob Demšar iz Stare vasi.

Rezbarije: Ivan Buh, podobar z Vrhnike s pomočnikom I. Paglavcem.
Ko sta ta dva odšla k vojakom, pa Jos. Šubic z Gorenje vasi.

Zlatenje: Jos. Šubic z Gorenje vasi.

Načrti omare so od arhitekta g. J. Vurnika. Slika v oknu od gospe Vurnikove.

Barvano steklo v sredi obeh omar: Karl Rohrbuk z Dunaja po Vurnikovem naročilu.

Les za omaro: trd, jesenov les. Kjer je moral biti, je mehak, smrekov les. Igralnik iz hrastovine, jako lepe.

Elektr. motor je močan za poldrugo konjsko silo in je v stolpu, tik pri koru, le steno je bilo treba predreti.

Ostala izplačila so razvidna iz naslednjega lista.

Arhitekt Ivan Vurnik, Dunaj IV/1 Mozartgasse 3/10. Orgelska omara.

1	1914	23	7	po p. nakazn. poslal arhitektu	520.—	
2	1915	17	2	" " " "	200 —	
Skupaj					720.—	720.—

Poravnano in potrjeno:

Župni urad Žiri, 29. febr. 1915.

Jos. Logar.

Mizar Jakob Demšar, Stara vas (Žiri).

1	1914	27	12	položen celotni račun	2042 87	
2	1914	7	11	dal mojstru na račun		400.—
3	1915	11	1	izplačal ostanek		1642 87
					2042 87	2042 87

Poravnano 11. jan. 1915.

Jos. Logar.

Rezbarija: Buh, Šubic, Paglavec (glej račune).

1	1914		Buhovemu pomočn. Paglavcu po naročilu žene	30.—
2	1914		J. Demšarju, za hrano Buhovega pomočnika	39.—
3	1914	2 12	J. Buhu še ostali zaslužek do odhoda v vojsko	62:50
4	1914	2 12	Cirilu Paglavcu (ker je po mobilizaciji odšel mojster Buh in je ta samostojno delal)	35:52
5	1914	10 12	Jos. Šubicu iz Gor. vasi za ostalo rezbarijo	50.—

Skupaj 217 02

217.02

Poravnano za rezbarijo 12. decembra 1914. Jos. Logar.

Zlatenje delov orgelske omare.

1	1915	7 1	Za zlate liste Premrlu in Jančarju	65:45
2	1915	7 1	" " " " " "	108:30
3	1914	10 12	Jos. Šubicu za zlatenje	128:60

Skupaj 302:35

302.35

Poravnano 7. jan. 1915. Jos. Logar.

Celotni stroški za omaro 3282:24

Celotni stroški za orgle 13050.—

Skupni stroški za orgle 16332:24

Karl Robrbeck, Dunaj, mozaiki oz. barvano steklo v ozadju orgel 481:81

Skupaj 16814:05

Vožnja iz Ljubljane je bila brezplačna.

(Konec prih.)

Novi zvonovi.

Kakšni glasovi?

Dr. Fr. Kimovec.

Ni veliko manj važno vprašanje pri novih zvonovih po njih glasovih. Pravzaprav je to vprašanje prvo in najvažnejše; da danes stoji na vitez na drugem mestu, je vzrok neznosna draginja zvonovine, bakra, zlasti pa kositra. Res pa je tudi, da je bilo vprašanje po glasu posameznih zvonov pri nas od nekdaj postransko in ga je resno obravnaval samo Lavtižar v svojih popisih zvonov v dveh gorenjskih dekanijah. Naročniki in livarji pa kar najbolj površno.

Naročniki so v prvi vrsti prašali po teži. Ponosni gorenjski kmetje so vedno poizkušali dognati težo zvona sosednje župnije oziroma podružnice. Njih novi zvon — predvsem veliki — je moral biti težji kot sosedov, to je bila najvažnejša zahteva. Ali če se je stari zvon ubil, je bila tudi misel: koliko bo novi zvon težji od starega? Ali se bo nova teža z novo višino

ujemala z glasovi starih zvonov, po tem se ni prašalo; da bo novi le težji, pa je vse v redu.¹

Zvonarji so morali ljudem pa vendarle predložiti neke gotove tone, glasove z določeno višino. Za nove zvonove so imeli en sam vzorec: durov trizvok: c, e, g; če so bili štirje zvonovi novi, so pridejali še zanikarno oktavo in vprašanje je bilo rešeno.

Za molov trizvok naši zvonarji niso imeli nobenega zmisla. Če si jih prašal, zakaj nikoli mola ne vlijejo, si dobil vedno odgovor: ljudje ga ne marajo. Res je pa le, da so zvonarji in drugi „strokovnjaki“ ljud m opisovali mol kot žalosten, pust, dolgočasen, nič lep, dur pa kot vesel in najlepši. Seveda je jasno, da so se ljudje odločili za „veselo“ in „lepo“ zvonjenje. Če pa se je razlika med durom in molom ljudem praktično pojasnila tako, da so imeli o obojem vsaj približno točen pojem, ni bilo takega odpora proti molu.²

Tako smo z malimi izjemami imeli — kar je bilo harmoničnega zvonjenja — durovo harmonijo, molovo le redko kje.

Melodično se je pri nas le malokdaj naročilo. Vzrok so bili zopet naši „strokovnjaki“ brez vsakega strokovnega znanja v glasbi, zlasti pa v glasbenih načelih, ki jih mora upoštevati livarska stroka.³

Najvažnejša načela se mi zde sledeča:

1. Najslabša reč pri zvonilu, kakršno je pri nas v navadi, ko imamo združene po tri oziroma po štiri zvonove, je oktava. Prvič je to samo slaba in mala podvojitev glavnega tona (velikega zvona); to se pravi: to kar veliki zvon pove na svoj mogočni, veličastni način, poizkuša s svojim tenkim, drobnim glaskom poudariti mali. Ali je to kak poudarek? Ali ni samo oslabitev? Če ima mali zvon kaj povedati, naj pove kaj svojega. Saj ima glasba, tudi zvonarska ni izvzeta, vendar vsaj sedem različnih tonov na prosto uporabo.

¹ Celo tako daleč je ta ponos tiral ljudi, da, ko vsa soseska vendar le ni bila za to, da bi se napravili novi, za žepe občutno težji zvonovi, so najeli fante, jim dali za pijačo, da so ponoči veliki zvon ubili. Tako se je morala tudi vsa opozicija vdati. In podružnica je dobila zvonove, kakršnih po ostali Sloveniji niti največje župnije niso imele.

² Tako n. pr. so imele Cerklje na Gorenjskem C-molov trizvok v štirih zvonovih b-des-f-b. Sosednje župnije in domače podružnice so imele po veliki večini durovo zvonilo. In vendar so bili Cerkljane na svoje molovo zvonilo kot posebno mogočno in veličastno neizrečeno ponosni. Bilo je res lepo, vzbujalo je čustvo nekakega svetega spoštovanja pred veličastvom, človek je imel vedno vtis neke brezdanje globokosti. Škoda je bilo, da je bil najmanjši zvon oktava velikega in je begal in jokal kot samosrajčnik med dorastimi možmi. Ko ga je vojska vzela, ni bilo za zvonjenje prav nobena škoda; veličastneje je donelo. Cerkljane so svoje občudovanje velikega zvona, jako drastično izražali, zlasti če so ga primerjali z drugimi zvonovi, češ, tu in tam lepo zvonijo, če pa cerkljanski „zaboka“, ga nobenega čezenj ni. (Bokati pomeni široko, votlo, mogočno vpiti: če se krava dere, „bóka“, če se otrok deroč joka, „boka“).

³ Ni namreč dovolj, da je kdo glasbeno izobražen; glasbeni strokovnjaki, ki poznajo sicer vse zakone harmonije, v zvonarstvu delajo take napake, da je neverjetno; to pa za to, ker to, kar je lepo n. pr. na klavirju, prenašajo na zvonove.

2. Takoj za oktavo pride na vrsto zgornja kvarta, to je kvarta med malima zvonovoma. Če sama zvonita, je zvonjenje nepopisno dolgočasno, pusto in vznemirljivo; skoro bi dejal obupno. In če imata spodaj še enega, recimo, da so to zvonovi: e-g-c ali es-g-c, tega neutolažljivega dolgočasjeja tudi spodnji ne more pregnati.

3. Najboljše, najmogočnejše, najveličastnejše in najgloblje v dušo posegajoče zvonilo je melodično¹ zvonilo, zakaj melodija, lep napev je vendar le v glasbi najvažnejša stvar. Ko se o harmoniji še nikomr sanjalo ni, se je glasba že dolga tisočletja sijajno razvijala samo na melodični podlagi in je pognala cvetove, ki bodo človeškemu rodu do konca dni za vzor in najsijajnejši primer dovršenih glasbenih umotvorov nepopisne vrednosti. Harmonija je drugotna sestavina glasbe in je lepa še le tedaj, če se preko nje razpleta lepa melodija. Melodično zvonilo razvija poleg tega nepopisno glasovno silo in moč. Sploh je pa tudi način zvonjenja pri nas čisto melodičen. Pri nas povsod zvone ustrezemo, to se pravi: vsi zvonovi enako dolgo nihajo; dasi so zvonovi neenako dolgi, se manjši s pomočjo „jarmov“ tako podaljšajo, da so po dolgoti enaki večjem; tako nastanejo iz zvonov enako dolga nihala, ki rabijo enako dobo za svoje nihanje. Seveda potem zvonovi nikoli hkrati ne udarjajo, ampak drug za drugim v točno urejeni vrsti. Potemtakem je pri nas pri zvonjenju vsakršna harmonija izključena. O harmoniji bi se dalo samo v toliko govoriti, v kolikor glas posameznega zvona ne preneha takoj po udarcu, ampak od enega udarca do drugega naprej doni.

4. Harmonično² zvonilo je potemtakem nekaj drugotnega, slabšega; v resnici je tudi veliko manj veličastno in neprimerno manj polno kot melodično. In hkrati — durov trizvok skoro še bolj — vsakdanje, malo izrazito, brez vsebine. Lepo je pred vsem v toliko, v kolikor so posamezni zvonovi lepi; njih skupno razmerje jim ne ustvarja novih lepot.

5. Seveda mi jih bo takoj toliko in toliko odvrnilo: Ljudstvo pri nas hoče imeti samo harmonično zvonjenje in sicer durovo. In vprašanje harmoničnega ali melodičnega zvonila se rešuje po okusu njih, ki zvonilo naročajo in plačujejo.

Na ta ugovor, ki je videti nepremagljiv, odgovarjam sledeče: Ljudstvo hoče imeti lepo, mogočno, veličastno zvonjenje, ki gre v srce, sega v dušo in pretresa vest. Za to gre ljudem; ali se ta učinek doseže s harmoničnim ali melodičnim zvonilom, jim je vseeno. Vem pa iz lastne zvonarske izkušnje, da so se ljudje, Kranjci — posebej še Gorenjci, ki so bili glede zvonov najbolj izbirčni — odločili za — melodično zvonilo.

Morebiti porečeš: pač niso vedeli, za kaj so se odločili. Vem samo to, da sem jim resnični učinek obojega zvonila poizkušal pokazati na instrumentu, v kolikor se to sploh da pokazati. Vem tudi to, da niso bili po

¹ Zvonilo je melodično, če tvorijo intervali posameznih zvonov izvečine sekunde: c d e f g a.

² Harmonično zvonilo sestoji iz trizvokovih tonov: c-e-g, e-g-c, g-c-e; ali c-es-g es-g-c; g-c es.

resnici niti najmanj razočarani, ampak so oni sami in je ž njimi vsa okolica soglašala, da je to najlepše zvonilo daleč na okolu.¹ Saj zvonovi v okolici sami na sebi niso bili slabši, manj lepi kot ti, toda bili so vsi trije primeroma težki, kar je dajalo zvonjenju tisto mogočnost, močatost in postavnost, ki so jo ljudje pri cerkvah v okolici pogrešali.

6. Res je pa to, da je melodično zvonilo težje kot harmonično, torej tudi primeroma dražje. Zato je danes v času draginje težko povsod zahtevati melodično zvonilo. Pa raj se torej naroča harmonično-melodično, to se pravi, da harmoničnemu zvonilu pridenemo še kak ton, ki ne spada k trizvoku. Na ta način naj bi bilo uravnano zlasti vsako zvonilo s štirimi ali več zvonovi. Zvonila s štirimi zvonovi sploh ne moremo harmonično urediti, če nočemo imeti nesrečne oktave (in v največ slučajih nič manj nesrečne zgornje kvarte).

(Konec prih.)

Glasbeno življenje pod boljševiškim režimom v turkestarski republiki.

Spomini iz ruskega ujetništva.

Emil Adamič.

Zanimalo bo nekaj besed o „Internacionalu“. „Internacional“, himna boljševikov, nima absolutno nikake glasbene vrednosti. Izvora je francoskega ali italijanskega (v Rusiji mi tega ni mogel nihče povedati) in tekst v ruskem prevodu z melodijo vred še danes ni povsod na Ruskem enak. Tekst, podložen melodiji glasbenega analfabeta, se večno trga in ima gorostasne naglase n. pr. internacional itd. V Turkestanu n. pr. se je do letos pel (in se še sedaj poje razven v konservatoriju) „Internacional“ deloma drugega napeva kakor v centru, n. pr. v Moskvi ali Petrogradu, pokvarjen, vendar nekoliko melodioznejši. Šele na mojo inicijativo pri glasbenem delu komisarijata nar. obrazovanja se je izdal ukaz ujediniti, popraviti napev s centralnim, moskovskim napevom. Zapisovali smo ga v dolgotrajni seji z vsemi harmoničnimi napakami iz gramofonskih plošč. Bilo nas je okoli petnajst in rezultat je dal petnajst raznih zapisov. Po dolgih strokovnih prepirih se je oddala končna redakcija meni in V. A. U., ki je kot bivši oficir in visoko izobražen glasbenik zabavljajal za štirimi stenami in zakritimi okni čez Internacional in vse internacionaliste, da je bilo kaj.

Učenci konservatorija so se najbolj zanimali za igro na klavirju. Kje vzeti toliko klavirjev? „Sovdep“, t. j. sovjet vojaških, delavskih in kmetijskih deputatov si je kmalu pomagal iz zadrege. Ukazal je kratkomalo konfiscirati vse glasbene instrumente v vsem Turkestanu ter izročil eksekucijo nekemu madjarskemu židu, komunistu, ki je po lastnem okusu in odprti ali zaprti pesti lastnika rekviriral brez usmiljenja in vesti vse, kar je hotel. Vrnitev nepravilno konfisciranih in rekviriranih instrumentov sem po naročilu „Narkom-

¹ To so bili zvonovi za blejsko podružnico Rečlco, ki jih je začetkom tega stoletja vžil Graßmayr v Wiltnu pri Inomestu; imeli so glasove: f-g-a.

prosa" (Narod. komis. prosvete) imel zadnji čas jaz in zato prav dobro vem, koliko strašnih krivic in nasilja so pretrpeli n kateri lastniki instrumentov. Naenkrat je mrgolelo klavirjev, pianinov, harmonijev po šolab, pri „tovariših komunistah“, pri „sojuzih“ (delav. organizacijah) za potrebo in čez potrebo, kolikor je kdo hotel. Vojaški klubi, posamezniki-vojaki so s samokresi konfiskovali zopet na svojo pest, tako da je bilo v Turkestanu joka in škripanja z zobmi že zaradi tega več kot dovolj. Kaj šele zaradi drugih hujših ukazov. Ljudje so govorili, da samo zaradi tega ni uspeha v konservatoriju, ker se uče učenci le na s solzami politih instrumentih. Kakor sem že rekel, napredovanja res ni veliko. Kriva temu je oblast sama.

Pri komis. nar. obrazovanja se je osnoval poznejše „sovjet iskustv“, svet umetnosti, sestojč iz oddelka za glasbo, za gledališča in za obrazovalno umetnost, kateri se tudi zaradi nezmožnosti predsednika, razdorov med člani prezidija in nasprotij glasbenikov, gledališčnega osebja, mesečnih plač itd. ni mogel dolgo držati v tej obliki.

Čez dva tedna po mojem vstopu v konservatorij in imenovanju kot glavni dirigent v operi se je sovjet preformiral. Muzikalni oddelek je postal samostojen, odvisen samo od komisarijata. V svojem področju ima sedaj koncertni oddelek, tam sem bil pomočnik vodje; razdelitev vseh muzikalnih instrumentov Turkestanu, kjer sem bil vodja muzikalno-literarnega oddelka; šolski oddelek, kjer sem bil zastopan kakor predavatelj teorije in harmonije v centralnem konservatoriju, železničarskem konservatoriju, v ruskem, tatarskem in tjurkskem učiteljišču kakor učitelj petja in muzike; razdelitev strun in drugih glasbenih potrebščin; opero, in muzikalno-etnografični oddelek, kjer sva bila samo dva, z menoj že prej omenjeni bivši oficir in v resnici edini temeljito izobraženi glasbenik Turkestanu. Ker nama komisarijat ni hotel dati na razpolago potrebnih treh milijonov, kakor enoletni izdatek za oživitev oddelka, sva vsak na svojo roko nabirala po medsebojno dogovorjeni metodi narodne pesmi, jaz med Tatari, on med Urbeki (Sarti). Hotela sva prepotovati ves Turkestan; (vsaj on me je pregovarjal, naj ostanem), kar bi dalo intenzivnega dela za najmanj pet let in bi prineslo velikanski zaklad iztočnega glasbenega materiala, ako bi popolnili oddelek še z nekaterimi znanimi ruskimi glasbeniki in poznavalci vstoka.

Žal, komisarijat hoče pred svetom le paradirati s svojim naprednim delom, ki pa je večinoma le na „bumagi“, na papirju. Denar tu ne igra važne vloge, saj nima nobene cene in tiska se v poljubni množini, toda ljudje nimajo smisla za resnično delo.

Konservatorij, ki šteje sedaj po Turkestanu 10 do 12 oddelkov, v začetku ni bil podrejen muz. oddelku, imel je samostojen direktorij, svoj kolektiv pevovodij, kjer smo morali biti vsi pevovodje, vsaj na papirju, svojo profesionalno organizacijo, ki se je pred „Sovsojuzom“ t. j. sovjetom vseh profes. organizacij potezala za ureditev plač, za žrebanje čevljev, manufakture itd. in šele zadnji mesec pred mojim odhodom smo doživeli po zahtevi muz. oddela preformiranje vseh glasbenih šol, nov šolski program, učiteljske sovjete, globokejšo pedagoško delo, nadzorstvo nad gospodarstvom in glasbenim delom vobče. Zasluga gre zopet največ godrnjanju „avstrijakov“, kateri smo bili za-

stopani v pretežni večini v muzik. oddelu in konservatorijih. Pri tej priliki moram povedati, da bi danes turkestantska republika glede glasbe morda bila še tam, kakor pred revolucijo, ako bi ne bilo avstrijskih vjetnikov. Vsak izmed nas je moral izvrševati po več služb, drugače lukenj ni bilo mogoče zamašiti. Zaradi tega je bilo edino le nam delavcem pri kom. nar. obrazovanju dovoljeno sedeti na nekoliko mestih. Plačevalo se je ali mesečno, ali od lekcije in mogli smo zaslužiti na mesec gromadne vsote, le žal, da n. pr. 30—40.000 rubljev ni bilo dosti za preprosto obleko.

Koncertni oddelek muzikalnega oddelka komisarijata nar. obrazovanja turkestantske federativne socialistične republike (to n. pr. samo eden iz oficijalnih naslovov) ima namen razpredeliti vse muzikalne sile, kakor koncertne in operne pevece, orkestre, goslače, pianiste, pevske zборе itd. po raznih brezštevilnih političnih mitingih, ki predstavljajo vedno brezstilno muzikalno salato, pomešano z glavno sestavino: s političnimi in agitacijskimi govori, katerih ima vsak ruski državljani danes že čez glavo do stropa dosti. Na take, tako imenovane „koncert-mitinge“ je vstop prost in narodu se mora nuditi po zahtevi vrhovne oblasti po možnosti proletarska umetnost. Kakšna razlika je med buržuazno in proletarsko umetnostjo, še danes niso tovariši na jasnem. Pomnimo, da je med gromovitim ploskanjem publike predsednik metalistov, neki Aleksandrov, zasmehoval in z rokami in nogami odklanjal Beethovna, Mozarta, Wagnerja, Čajkovskega, Rubinsteina itd., ker so bili to baje — buržuji!

V čast muzik. oddela pa moram povedati, da je njegov koncertni oddelek priredil nekaj koncertov v spomin Rubinsteina, Sen-Sana, Čajkovskega in Šopena in da je pripravljaj enake koncerte (orkester in solisti) v spomin Musorgskega, Verdija in drugih velikanov glasbotvorcev. Seveda so bili ti koncerti revno obiskovani in so sedeli v gledališčih zopet le — buržuji, pa bodisi sovjetski, ali pristni.

Ne morem se podrobno spuščati v vse take priredbe, toda lahko rečem, da je samo kino predobro obiskano!

Cene so zmerne, da, v Turkestanu smešno nizke. Tako n. pr. v Sovjetskem teatru „kolizej“, ali Teatru „imjeni“ — če se ne motim — Sverdlova prvi sedeži partera niso višji od 100 rubljev, vsaj bili niso, ko sem odhajal, zato so v Petrogradu po tri, štiri in več sto.

Opera je v celem turkestantem kraju samo v Taškentu. Obstoji sedaj tretje leto. Peveci razen baritona in soprana niti v Taškentu ne ugajajo, orkester avstrijski, ki je z menoj vred šel v „pokoje“ kolektivno, gledaliških pripomočkov, kostumov itd. pa sploh ni, če ni kaj konfiskovano in rekvirirano. Predstave so, po tri ali štirikrat na teden, a repertoar je že tretje leto vedno isti: Faust, Demon, Rusalka (Dargomijžskega), Onjegin in Stjenka Razin, ad hoc komponirana opera Giesler-Arskega, prvega ravnatelja taškentskega konservatorija, strašno dolgočasna „istorija“, toda proslavlja najznamenitejšega ruskega razbojnika, ideal starih in mladih boljševiških mož.

Opera laborira na večnem preformiranju in mora sedaj razpasti, če ne pride do kompromisa med muzik. oddelkom in samostojnim orkestrom vojne glasb. šole, ker smo Avstrijci vsi ubežali. Publike na predstavah je bilo vedno

dovelj, saj se ne more nikjer tako svobodno razgovarjati, kakor ravno med predstavo. Zadnje čase je v dvorani vsaj kaditi prepovedano, prvo leto pa smo se gledališča ogibali zaradi večnih škandalov, ki jih je delala največ dotol demoralizirana šolska in delavska mladina ter rdečearmejci.

Originalnih instrumentacij oper ni bilo na razpolago, zato je instrumentiral vsak, kdor je želel in kakor je umel in bilo je vse — dobro.

Teža jeklenih zvonov.

G. župnik Fr. Zorko nam sporoča iz Kamne gorice, da sedanji jekleni zvonovi nikakor niso težji od bronastih, kar so trdili nekateri sotrudniki „Cerkvenega Glasbenika“, ampak celo nekoliko lažji. Pač pa so precej širši kot bronasti.

Trditev o večji teži jeklenih zvonov ima dvojen vir:

1. Vsi strokovni spisi, ki jih doslej poznamo, so mnenja, da so jekleni zvonovi z enako močnimi rebri približno kvinto višji od bronastih; potemtakem so jekleni zvonovi z enako nizkimi glasovi kot jih imajo bronasti, veliko težji, najmanj torej še enkrat toliko.

2. Jeseniška livarna je sama takoj izpočetka, ko so vlili prve zvonove, sporočila javnosti, da so tudi njeni zvonovi kvinto višji kot bi bili bronasti. Ker kasneje ni bilo nikake nove vesti, so se poročevalci pač držali tega, kar je poročal prvotni vir, saj niso imeli nobenega razloga dvomiti nad resničnostjo podatkov iz prvotnega vira, zlasti ker mu ti podatki niso bili v korist ampak v škodo.

Da je pa mogoče bodisi jeklenim bodisi bronastim zvonovom dati isti glas pa zelo različno teže, je vsakomur jasno, če ve, da debelost oz. tenkost zvonovega rebra odločilno vpliva na višino oz. nižino glasu. Čim debelejša je rebro, tem višji je glas, čim tanjša je, tem nižji. — Jeseniška livarna potemtakem sedaj vlija zvonove s tanjšimi rebri, kar daje zvonovom manjšo težo in nižji glas. K.

Organistovske zadeve.

a) Odborova seja org. podpornega društva.

Podporno društvo organistov in pevovodij je imelo 14. marca redno sejo. Predsednik Premrl se je pri nji spominjal ravnokar umrlega tovariša organista Franc Rusa in omenjal, da ga kot bivšega predsednika org. društva ohranimo v hvaležnem spominu. — Nanovo so bili v društvo sprejeti štirje organisti: Franjo Armeni, Planina pri Rakeku, Rafael Meglen, Struge, Anton Ribič, Rakitna, in Anton Rogelj, Sv. Gora pri Litiji. — Devetim organistom, članom org. društva, se je nakazala škofijska org. podpora v skupnem znesku 2000 K.

b) Seja škofijske org. komisije.

Istega dne je imela sejo škofijska organistovska komisija. Na podlagi predlogov, sprejetih v seji, stavlja komisija škof. ordinariatu sledeče nasvete: 1. naj se tam, kjer ima cerkev gozd, vsako leto nekaj debel poseka za izboljšanje org. plače; 2. cerkvena predstojništva naj se ponovno opozore, da ima organist po določilu škof. ordinariata prvi pravico do najma cerkvene zemlje; 3. naj se župnikom ponovno naroči, da župljanom razlože nevzdržno org. stanje in priporoče prostovoljne prispevke za organista; 4. naj tudi država pritisne na občine, da uredijo org. vprašanje; 5. naj se v svrhu izboljšanja organist. gmotnega stanja ustanovljajo župnijska Cecilijina društva; 6. najmanj, kar zahtevamo, je to, da se organistu plača vsaj resnično izvršeno delo. V ta namen naj bi vsak organist izračunal svoje delavne ure. Nagrade za ure bo komisija določila in sporočila svoje predloge ordinariatu; 7. Organistovsko vprašanje naj bi se obravnavalo na pastoralni konferenci v oddelku za praktično pastirovanje.

c) Organistovske službe.

Razpisana je služba organista in cerkvenika na Studencu pri Sevnici. Nastop 24. aprila. — Razpisana je služba organista in cerkvenika v Loškem potoku. Prejemki: prosto stanovanje in zemljišča za dve govedi. Želi se zadružna izobrazba. Denarni prejemki po dogovoru. — Razpisana je služba organista in cerkvenika v Tomišlju. Dohodki so v beru, denarju, zemljišču in prostem stanovanju. Nastop o sv. Juriju. — Razpisana je služba organista na Mirni.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. — Matični koncert 31. jan., ki je bil, kar tiče sporeda, nekoliko okrajšana ponovitev koncerta dne 24. jan., je uspel še lepše kot prvi. Zbor pod vodstvom g. N. Štritofa je kazal največjo disciplino, enotnost in sigurnost. Vsi Lajovčevi mešani zbori, dva Adamičeva ženska in Juvančev moški zbor so prišli do polne veljave in užigali. Tudi solistinja gđc. Thierry in g. prof. Ravnik zaslužita polno pohvalo. Žal, da je bil koncert le slabo obiskan. — Dva naša rojaka g. Josip Rijavec, tenorist zagrebške opere in g. Ciril Ličar, klavirski virtuoz, sta se pred odhodom na svetovno turnejo oglasila tudi v Ljubljani. Njun poslovičen koncert se je vršil dne 14. febr. v kr. narodnem gledališču. Na sporedu so bile s par izjemami le jugoslovanske pevske in klavirske skladbe. Koncert je uspel v vsakem oziru najbolje. — 21. februarja je bil koncert „Ljubljane“. Pela je umetne in narodne pesmi. Izmed umetnih sta se Premrlova „Molitev“ in Adamičeva „Večerna“ II. izvajali nekoliko boječe, pri prvi — res težki — zbor tudi ni bil povsem siguran. Šele pri Gerbičevi „Po zimi“ je jela prihajati na dan toplota in se oglašati moč zbora. Prav dobro so se posrečile zboru zlasti vse narodne prekmurske in medjimurske pesmi. Hvaležni smo „Ljubljani“ za njih izvajanje. Naj sledi tem še druge! Moški zbor je nekoliko šibek, pogrša zlasti drugih basov, zato se v samostojnih nastopih ni mogel kaj posebno uveljaviti. Nasprotno pa je vrlo zadovoljil ženski zbor, ki je bil v obeh Dvořakovih, s klavirjem spremljanih pesmih, zelo voljan in iskren. V celoti „Ljubljana“ na tem koncertu ni pokazala tistega velikega uspeha kot lani. Vzrok temu bo pač menjavanje pevcev in pevk v zboru. Pa bodi uspeh tak ali tak, glavno je to, da zbor svoje enkrat započeto glasbeno-kulturno delo vstrajno dalje vrši in ne gleda nazaj, temveč le naprej, navzgor! — 7. marca je

nastopilo orkestralno društvo „Glasbene Matice“ z II. simfoničnim koncertom. Poleg društvenega orkestra je sodeloval orkester Kraji Nar. gledališča in nekaj godcev muzike dravske divizije. Izvajal se je Premrlv Allegro za godalni orkester. Dvořakov koncert za gosli s spremljevanjem orkestra op. 53. in Beethovnova tretja simfonija: Eroica. Za izvajanje Allegra bi bil mnesten še nekoliko večji godalni orkester, in bi njegove mile poteze pa tudi odločno krepka mesta bolj prišla do veljave. Sicer pa moram zelo dobro interpretacijo tega orkestralnega stavka od strani g. dirigenta prof. Jeraja pohvaliti. Dvořakov violinski koncert je z velikim mojsterstvom odigral g. koncer ni mojster prof. Rihard Zika. Skladba sama prinaša mnogo izrazito čeških motivov in ne zataji tudi drugih vrlin svojega avtorja. Formalno zanimivo je to, da sta prva dva stavka: Allegro in Adagio zložena kot celota. Finale: Allegro giocoso pa zopet sam zase. Beethovnovi Eroica je prof. Jeraj izvajal z orkestrom, ki so bila v njem pihala in trčila podvojena. Izvajanje tega slavnega dela smemo smatrati za glasbeni dogodek v našem koncertnem življenju. Sinfonija, markantna v svojih temah in v šrokih d menzijah razvita, je bila zelo skrbno naštudirana in z vznosenostjo podana. Izredno globok vtis je napravil drugi, žalobni stavek: Marea funebre.

II. Koncerti drugod. — Operni pevec Rijavec in klavirski virtuoz Ličar sta pred odhodom na svetovno turnejo in pred koncertom v Ljubljani dala koncert v Belgradu 5. febr. in Zagrebu 10. febr. — V Višnji gori je damski komite „Društva za varstvo mladine“ priredil koncert 2. febr. Sodelovala sta ga. baronica Codelli in g. dr. Rudolf Zaletel. Izvajale so se skladbe Beethovнове, Dvořakove, Griegove in Moskovskega. — 4. marca je bil koncert v Mariboru. Priredila sta ga člana mariborskega gledališča gdč. Slavica Mecgečeva in g. Marij Šimenc. Pela sta samospeve domačih in drugih skladateljev. — 6. marca sta v Zagorju ob Savi koncertirala ga. Pavla Lovšetova in g. Heri Svetel iz Ljubljane. S. P.

Dopisi.

Ljubljana. Gospod urednik! Ker sem obljubil, da se enkrat oglasim z daljšim poročilom, hočem to obljubo danes izpolniti.

Žirovski cerkveni zbor šteje 28 grl.

Latinskih maš pojemo osem in sicer: Goller, Griesbacher, Foerster, koralno, Rihovsky, Satner, Gruber, Perosi v Dmolu. Slov. pesmi pojemo skoraj vse dosedaj izdane. Nekaj imamo tujih, predstavljenih iz nemškega. Istroite in komunije poje ves zbor iz zbirke Premrl-Kimovec. Ofertorije imamo od raznih skladateljev.

Z muzikalijami je žirovski kor dobro založen. Vsa čast gosp. župniku Logarju, ki se ne straši ogromnih stroškov.

Kor je lep in prostoren. Kdor ga prvič vidi, ga občuduje. Za na deželi res kaj izrednega. O orglah ne bom poročal, ker prinese referat o kolavdaciji C. Glasbenik. Rečem samo to, da ste Žirovci nanje lahko ponosni.

Lansko leto je cerkv. zbor priredil cerkv. koncert, ki se je v moralnem in gmotnem oziru izvrstno obnesel. Kritiko je priobčil C. Gl. in Slovenec. Ako se razmere kaj ne predrugetajo, nameravamo tudi letos ustvariti kaj podobnega.

Obenem sodeluje zbor tudi pri društvenih prireditvah. Na Silvestrov večer smo nastopili s krasno Premrlovo „Pesem žerjavov“ iz Novih Akordov. Uspela je razen par malenkosti prav dobro.

Kar se tiče požrtvovalnosti, točnosti in discipline zbora, moram reči, da so naši Žirovci lahko za vzgled marsikakemu zboru.

Srčna hvala Vam še enkrat za požrtvovalnost. Le korajžno naprej in dosegli boste še mnogo.

Vam pa, gosp. župnik, želim kot sedanjemu voditelju zbora, mnogo uspeha.

Bog živi!

Anton Jobst, organist.

Ljubljana, dne 6. januarja 1921.

Maribor. — Redka so poročila iz zelene Štajerske, tako da bi človek mislil: ti Štajerci pa kar spijo. Tudi mi tukaj po svojih močeh gojimo cerkveno glasbo; le žal, da ni bolj napredovala, zlasti kar se tiče določb „Motu propria“. Jaz hočem podati le kratek pregled našega pevskega življenja v cerkvi bogoslovja, ki je posvečena Sv. Alojziju. — Ko sem leta 1919 prevzel vodstvo kora, je štel naš zbor samo 14 članov, kar je sicer za s'lo zadostovalo za mal prostor kot je naša cerkva. Letos pa šteje zbor bogoslovcev 23 pevcev, torej skoraj še enkrat toliko kot lani in sicer so: 4 prvi tenori, 7 drugih, 7 prvih in 6 drugih basov. O zmožnosti in lepoti tu ne bom govoril, o t'm naj sodijo poslušalci sami; reči pa moram, da imamo trdno voljo, se mnogo vadimo in ljudska sodba o petju v cerkvi sv. Alojzija je bila vedno ugodna. Težave imamo s tem, ker ni na razpolago dovolj kompozicij za moške zборе. Zato si moram pomagati s tem, da predelujem mešane zборе za 3 oziroma 4 glasni moški zbor, kar pa vzame seveda veliko časa, ker je treba napisati precej not. Ob tej priliki bi se obrnil s prošnjo na vse p n skladatelje, da bi se tu in t'm spomnili C. Gl. tudi s kako skladbo za moški zbor, ki bo gotovo marsikomu dobrodošla. — Pojemo največ pesmi Sattnerjeve, Premrove, Kimovčeve in tudi druge. V dobrem letu smo se naučili tele latinske maše: Gruber, St. Paulus-Messe, op. 215; Gruber, St. Mathias-Messe, op. 220; Gruber, St. Maximilians-Messe, op. 90; Quadflieg, Missa in hon. s. Antonii de Padua, op. 12; Witt, Missa in hon. s. Francisci X., op. 8 a; Bukovec, O. F. M., Missa in hon. s. Abani (rokopi) in koralno de Angelis, kakor tudi koralni Requiem. Pri slovesnih mašah se držimo strogo predpisov; česar ne pojemo, pa recitiramo, vendar pa to samo pri gradu in ofertoriju; introit in komunijo pojemo vedno. Za ofertorij pojemo navadno kakšen praznik primeren motet. To, mislim, je naša zasluga zadnjega časa, kajti resnično rečeno, sem slišal v celi naši škofiji le v dveh cerkvah slovesno mašo, kjer niso prav nič izpustili ali zoper predpise grešili, in sicer v opatijski in pa Marijini cerkvi v Celju; tema dvema se je sedaj pridružila še naša cerkva. Kaj je pravzaprav vzrok, da se določila glede slovesnih maš, kar tja v en dan prezirajo? Treba je le resne volje od strani organista in če je ni tu, je dolžnost cerkv. predstojništva, da se resno zavzame za določbe sv. Očeta, ki jih ni izdal v sanjah.

Toliko za danes. Ob priliki še kaj!

theol. Rádovan Jošt, pevovodja.

Renče, 3. jan. 1921. G. urednik! Srčno se Vam zahvaljujem za poslani mi Cerkv. Glasbenik in Sv. Cecilijo Dan, v katerem sem prejel navedena liste, je bil zame praznik. I. reda; istotako je bil skoro gotovo tudi čg. Pirc v slovesnem razpoloženju, ko je prebiral dolgozaželjeni Cerkv. Glasbenik.

Cerkv. petje na Goriškem, mislim, da vsled vojnih razmer v splošnem ni posebno nazadovalo. Iz lastne skušnje vem, da se na mnogih korh še vedno goji pravo cerkv. petje; sicer se pete latinske maše že redkeje pojo, prava redkost pa so spremenljivi mašni sp'vi, ki se pojo redkokje in redkokdaj. Vendar sem mnenja, da je tu pri nas večje zanimanje za staroslovensko bogoslužje nego gori pri Vas v Sloveniji Kimovčeva in Vodopivecova Staroslovenska maša se je v Julijski Beračiji že mars kje izvajala.

Za primer, kaj pojemo, Vam navažam, kar smo peli za pretečeni Božič:

pri tihi maši ob polnoči: Te Deum (goriški način), Staroslovenska sv. maša 2 gl. (Vodopivec, brez V'erju) in božične 3 glasne: Zvezde svetle sevajo (Zupan), Prišla je noč (P. A. Hribar), Podati hočem ti srce (Chlondowski), 2 glasno: Pastirci vstanite (L. Dolinar), Sveta noč (Gruber).

pri slovesni maši ob 10-ih: Schifferer-jeva dvoglasna maša op. 22. Pri darovanju: božične 2 glasne: Kar je že dolgo želel svet (Foerster), Hitite kristjani (Foerster), Pastirci vstanite (L. Dolinar). Radujte se danes vsi zemlje rodovi (harm. Doktorič), Veseli dan praznujmo (iz Cerkv. pesmarice za mladino), blagoslov: 2 gl. Rešnje molimo Telo (Savinšek, Sl. Jez. št. 32), 2 gl. Tantum ergo (Vodopivec).

popoldne blagoslov: Med nami Jexus bivaš 2 gl. (P. A. Hribar Sl. Jez. št. 41), Lavr. litanije (Hribar) z odpevi iz Stava Brezm., V zakramentu vse sladkosti, 3 gl. (Vodopivec) in Podati hočem ti srce (3 gl., Chlondowski). Za novo leto smo peli že Vašo skladbo: Tebe molim Jezusa, katera je za moj zbor izšla v 2 nespremenjeni izdaji.

Cerkvenih pesmi pojemo največ iz Vaše „Pesmarice za mladino“ dalje iz Cecilije, Ljudske pesmarice, iz izdaj P. A. Hribarjevih pesmi itd.

Pomanjkanja cerkv. muzikalij sedaj ne čutimo več, v prodajalni Kat. tisk. društva v Gorici jih imajo dovolj na razpolago izvzemši Cecilije I. del in Vašo Pesmarico za mladino (part.), kateri knjigi sta se hitro razprodali. Tudi Slava Brezmadežni in Ljudske pesmarice (Spindlerjeve) ni več dobili.

Roman Pahor.

Veržej (Marijanišče) Štajersko. Navado imam, da pošljem iz vsakega kraja, kjer sem in kjer morda slučajno poučujem petje, tudi kratko poročilo o stanju pevskega zbora v dotičnem kraju. Lansko leto sem poučeval petje od konca januarja v našem noviciatu na Poljskem (Klecza dolna). Pel je tam samo moški zbor, ki se je bil do konca leta precej razvil z ozirom na moči in sredstva, ki so bila tamkaj na razpolago. Ko sem se po enem letu v začetku oktobra poslovil od bratov Poljakov, me je božja Previdnost poslala v naš zavod v Veržej na Štajerskem, kjer sem poleg drugih opravil dobil tudi poučevanje petja. Dasi zadosti obložen z opravilom, sem prav vesel sprejel tudi ta posel, ker sem si od pevskega zbora mnogo obetal. Pevci so namreč sami gimnazijci in zato je delo veliko lažje, ker so gojenci mnogo bolj pazljivi in se prej nauče tudi kako težjo skladbo. Le žalibog, da nam je sredstev zelo malo na razpolago, ker smo Slovenci tu šele eno leto in nam vladajoča draginja ne dopušča nabaviti instrumentov in glasbenega materiala. Harmonije imamo tri, pa je le eden v kapelici malo vreden, dva pa zanič. Klavir, ki ga imamo, je tako slab, pa sploh ni mogoče nanj igrati. Nekaj not, posebno partitur sem sam imel nekaj od prej, sedaj pa si pomagamo s šapirografiranjem, kar vzame seveda mnogo časa. Instrumente, ki jih imamo naročene za godbo, pričakujemo vsak dan; toda kdaj pridejo, nihče ne ve.

V kapelici imamo kor. Petje prav krasno odmeva v lepem božjem hramu. Kakor sem omenil, imamo tu nižjo gimnazijo in 110 gojencev. Med temi je mnogo pevcev, toda izbral sem si 40. najboljših in sicer 14 sopranov, 14 altov, 6 tenorjev in 6 basov. Zbor je polnodoneč in tudi s'igurn, ker je pri vsakem glasu nekaj moči prav dobrih, na katere se zanesem. Zbor pa poje samo o praznikih in prireditvah, sicer imamo ljudsko petje. Do sedaj smo peli slovesne latinske maše na god. g. ravnatelja, na Vseh svetnikov dan, na Brezmadežno, na Božič, Novo leto in Razglašenje Gospodovo. Latinske maše smo peli sledeče: Foerster, S. Caeciliae, Dr. Chłondowski, S. Stanisla Kostkae, P. Hugolin Sattner, Missa Serafica. Na Vernih duš dan smo peli Griesbacherjev Requiem iz repertorija. Introite in konunije pojemo koralno, graduate in ofertorije večglasno. In sicer smo peli iz Antologia: Iustorum animae, Ave Maria; Müller, O Deus, ego amo te in drugo. Poleg tega smo peli božične pesmi: Oj Dete je rojeno nam (Premrl), Božji nam je rojen Sin, Poglejte čudo se godi, Ko se Kristus rodi, Bog rodi se (zad. ji dve poljski) in Adeste fideles (moški zbor). Za tri kralje pa: Premrl, Razglašenje Gospodovo.

Sicer gojimo ljudsko enoglasno petje, kot sem že omenil, vsak dan in vsako nedeljo. Pesmi pojemo po večini iz Premrlove Cerkvene pesmarice, nekaj tudi iz Slava Brezmadežni in še par drugih skladb raznih avtorjev. Prav mogočno doni petje, ko se pri sv. maši, blagoslovu ali večerni molitvi odpro vsa nežna grla. Za ljudsko petje imamo vajo vsako soboto. Pri tej vaji najprej ponovimo že znane pesmi za nedeljo, potem druge pol ure se učimo vedno kako novo, da jo do tedaj, ko jo je treba peti, že znamo. Vajo uredim takole: Vse gojence peljem v kapelo, ker nimamo nobenega za to primernega drugega tako velikega prostora. Sam se vstopim pred klopi, enega gojencev (dva sta, ki igrata že pri maši in blagoslovu, kadar pojemo vsi) pošljem na kor, da zaigra pesem. Potem najprej zapojem celo pesem sam, nato se učimo stavek za stavkom. Ko mislim, da je dosti, poskusimo celo pesem parkrat in jo potem pustim za prihodnjo skušnjo. Ta način se mi navadno obnese. Poleg organista je eden boljših pevcev, ki vsako pesem intonira.

Takšno je torej v kratkem poročilo o našem pevskem gibanju. Ni sicer prav nič posebnega, vendar si do konca leta obetam marsikaj. Za nadaljnje praznike imam pripravljene latinske maše: Řihovsky, Missa Loreto; Premrl, in hon. S. Christinae; Kaim S. Caeciliae; Griesbacher, „Stella maris“ in druge.

Nekaj pa je, kar bi rad omènil. Manjka nam božičnih pesmi za ljudsko petje. Sploh bi morala obsegati Ljudska (ali Cerkvena) pesmarica več, da, mnogo pesmi za eno dobo cerkvenega leta. Pred očmi imam poljsko pesmarico „*Spiewniczek koscielny*“, ki obsega: 18 mašnih pesmi, med katerimi so posebne za Božič, posebne za post, za Veliko noč, za črne maše in navadno cerkveno leto. Adventnih pesmi je 8; božičnih ni nič manj kot 52; postnih 20; velikonočnih 10; za Vnebohod, Binkošti, sv. Trojico, za sv. R. Telo 35; za Srce Jezusovo 18; Marijnih 69; sv. Jožefa 9; k raznim svetnikom 42 in še mnogo drugega. Cela pesmarica samo za en glas in besedilo (torej glas) obsega 515 strani in ima obliko in velikost naše Cecilije. Tudi pri nas bo treba delati na to, da čim prej dobimo kaj podobnega.

Dokler se pa pri nas gg. župniki ali kaplani ne bodo zavzeli za to, ljudskega petja sploh ne bo, ker organist sam tega ne more izpeljati, prvič, ker mora biti na koru in drugič ker nima na ljudi zadostne avtoritete. Tu je treba najprej vsaj enega temeljitega cerkvenega govora o cerkvenem in predvsem ljudskem petju in potem bo šlo, ako se bo takoj praktično in sistematično začelo uvajati. Vsak začetek je težak in lahko rečemo, da to posebno tu. Toda pogum velja. Vsakdo, ki se bo žrtvoval, bo dobil obilno zadoščenje, ko bo slišal grmeti glasove iz polnih grl po celi cerkvi, da se bo kar treslo in hotelo stene raznesti. Naj si vsak predstavi polno cerkev o polnočnici. Kar naenkrat zadoni vesela božična pesem iz vseh grl. Kako vse drugačno bo božično razpoloženje in veselje. Dokler se človek ne prepriča, noče verjeti. Ko pa sliši na lastna ušesa, bo ves navdušen in tudi ljudstvo bo veliko bolj pobožno pri sveti maši. Kajti tudi tistega, ki sicer ne poje, bo mogočni val pesmi nehote pritegnil in privabil, da bo začel peti. Jaz sem se o tem prepričal na Poljskem in potem v Prekmurju, tu seveda bolj v miniaturi. Na delo torej!

Vinko Lovšin D. S.

Iz Idrije. Naš cerkveni pevski zbor je zapustil rudar Peter Rupnik, ko ga je kratka bolezen 21. januarja t. l. odslovila iz tega sveta. Dočakal je le 34 let in nobeden ni pričakoval tako nagle ločitve. V vojski je veliko pretrpel, malo na zgornjem Ogrskem in v Galiciji, okrevljal zopet, a vedno pravil, da je ostalo še nekaj kvarljivega v njegovem organizmu, ki se bo moralo odstraniti, ali ga bo pa to spravilo iz sveta. Res se je zadnje zgodilo. Nagla jetika, galopirka ga je po kratki bolezni stisnila. Bil je dober basist, v nižavi se je pokazal s polnim krepkim naglasom, hitro zadel najtežje postope in se vedno udeleževal skupnih vaj ter bil vselej na koru, ako ni bil službeno zadržan. Veselje do glasbe ga je privedlo, da je dobro godel na kontrabas, v cerkvi pri slovesnih sv. mašah, ali pri društvenih prireditvah ni nikoli manjkal. Pevski zbor ga bo zelo pogrešal, v sedanjem času še bolj, ko nas je nekaj dobrih pevcev zapustilo, ker so jim v Jugoslaviji ponudili boljša mesta. Pred tremi leti se je bil goreče poprijel nove struje. Ni čudal! V vojski je veliko trpel ter pričakoval z novimi idejami zboljšanja našega položaja, a ko je po britkih prevarah izprevidel, da nismo bili na pravem potu, je hotel to z raznim delovanjem popraviti. Večkrat se je izrazil: le z vztrajnim delom, ne z besedo in zabavljanjem si bomo Slovenci opomogli. Zato je bil navdušeno delaven pri Jugosl. Strokovni zvezi, neumorno deloval pri gospodarskemu društvu, kjer se je povspej do podnačelnikovega mesta, in v raznih odsekih vedno poprijel za besedo, kako bi se bolj plodonosno in z uspehom delovalo. Po prevratu je celo zastopal našo stranko v „narodnem zboru“, ter s pametnimi nasveti in vztrajnim delom veliko koristil. Pričakovali smo od njega mnogo. Bil je sedaj v najboljši starosti, po tolikem trpljenju v vojni in po skušnjah pri zasedanju naše Idrije si je pridobil toliko prakse in utrdil značaj, da smo stavili na njega veliko nade. Zato je njegovo družino in tudi nas njegova nagla ločitev tako britko zadela. Saj smo ga videli po dovršenem službenem opravilu v jami vsaki dan delujočega pri raznih odsekih, posebno še zadnje leto pri gospodarskem društvu, ki je po njegovem vplivu toliko razširilo delovanje, da je napravilo v Spodnji Idriji in v Ledinah podružnice, ki zares z uspehom delujejo. Večje delo zahteva več delavnih moči, a tedaj nas ena najboljših in vztrajnih moči tako nepričakovano zapusti!

Omistili so mu krasen pogreb. Razni odseki so mu nosili vence pred krsto, celo Orli v kroju — kar je dovolila nova oblast — in gotovo nad 1000 ljudi ga je spremlilo

k večnemu počitku. Godba na pihala (16 mož) kat. del. družbe mu je prvemu svlrala žalostinke. Pri sprevedu je igrala za prvi javni nastop tako dobro, da so takoj zbrali ondošnji tovariši še isti večer 200 lir, da se instrument „pozavna“ naroči, ki pri godbi še manjka. Društveni pevci so mu zapeli pred hišo in v cerkvi „Beati mortui“ in na grobu poslovično žalostinko. Bil je tako krasen pogreb, da so italijanski častniki popraševali, katera stranka pa kaže tak sijaj? Ko so dobili odgovor: to je circolo catholico, so rekli, kaj je tako močna katoliška zavest v tem mestu! In vojaki — bataljon — so stali ob razpotjih ter gledali in začudeno vpraševali, kak dostojanstvenik je bil ta, ki ima tako slovesno in mnogobrojno udeležbo? In ko so zvedeli, da je „un semplice operaio metallico“, so vskliknili: „per Bacho!“ navaden priprost delavec, pa se tako časti!

Na osmi dan v petek ob 9. uri je bila za Petra slovesna zadušnica. Peta črna sv. maša z leviti — seve vse brezplačno — velik katafalk sredi cerkve, luči gorelo kar mogoče veliko, mogočen cerkveni zbor na koru. Marsikateri delavec je zamenjal delo, da je šel popoldne v jamo, da je bil dopoldne prost, nekateri si je izprosil dve uri dopusta, da je prišel na kor v delavski obleki, opravičeval se je radi tega, da ni dospel v svatovskem oblačilu, a potolažili smo ga „da si le glas seboj prinesel, za obleko je pač vseeno“. Tako se je pokazalo, kako vzajemna ljubezen spaja tu na zemlji sotrudnike ene misli, pa da ljubezni tudi smrt ne pretrga.

Blagi Peter, počivaj v miru! Vsegamogočni te je gotovo nagradil za vse, kar si na zemlji v njegovo čast storil ali z glasom ali z lokom. Ko pridemo še mi kmalo za tabo, nas bo vez ljubezni še tesneje spojila. R. I. p.!

Arko.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Marij Kogoj: 14 Marijinih pesmi raznih skladateljev. Za mešani zbor zbral in uredil. V Ljubljani 1921. Založila Jugoslovanska knjigarna. Lit. I. Blasnika nasl. — Cena part. K 20. — Glasovi po K 7. — Nenavadna zbirka cerkvenih pesmi je to. Zbirka umrlih slovenskih skladateljev: Antona Hajdriha († 3. jan. 1878), Kamila Maška (29. jun. 1859), Danila Fajgelja († 9. okt. 1908), Avgusta Lebana († 30. maja 1878), Luka Dolinarja († 24. avg. 1863), M. Smoleja, Lavoslava Belarja († 17. jun. 1899), Leopolda Cveka († 1898), Frana Adamiča († 22. dec. 1877) in Gregorja Riharja († 21. jul. 1863). Hvaležni smo g. Kogoj, da je zbral in tako lepo priredil te deloma že pozabljene ali vsaj ne splošno znane pesmi. Nekatere teh pesmi, zlasti Fajgeljeve so kolikortoliko ohranile svojo prvotno obliko in že izpočetka strogo cerkveno harmonizacijo; večino pesmi pa je g. prireditelj na novo odel v povsem bogatejše, izrazitejše in cerkve bolj dostojno odelo, nego so ga te skladbe dosedaj imele. Na prvi pogled se bodo mnoge izmed teh pesmi našim organistom najbrž nekoliko težje in harmonično preobložene zdele, kar je deloma tudi res. Ni pa to zadostni vzrok, da bi se ne poprijeli njih študiranja in izvajanja. Povdarjam, da tako temeljito nam ni dosedaj še nobeden starejših pesmi priredil kot Kogoj. Pa tudi tako cerkvene: tako resnobne, vsako banalnost, trivialnost in vsakdanost izključujoče so te od Kogoj prirejene Marijine pesmi, da služijo lahko za vzor ali vsaj za šolo nam vsem, zlasti še vsem tistim, ki cerkveno pesem prijemajo od druge: manj dobre, bolj površne strani. — V podrobnem omenjam, da bi bilo umestno prvo pesem „Morska zvezda“ predstaviti za en ton nižje. Kakor je sedaj postavljena, bo za soprane nekoliko naporna. Tupatam bi želel nekoliko drugačne, bolj naravne postope v basu n. pr. pri 4. pesmi: 5. in 6. takt, 9. in 10. takt, ali pri zadnji pesmi od 11. do 12. takta. Tudi par harmoničnih praznot mi ne ugaja. V celoti pa sem zbirke odkrito vesel in jo toplo priporočam.

St. Premrl.

P. Angelik Hribar: Postni in velikonočni napevi za mešani zbor. Cerkevna glasbena dela. III. zvezek (II. natis). V Ljubljani 1920. Založila Jugoslovanska knjigarna. Tiskal „Senefelder“ v Gradcu. Part. K 20.—, glasovi po K 6.—. Povsod po Slovenskem

priljubljeni napevi so neizpremenjeni izšli drugič. Pesmi so blagglasne, polne pristrčno-nežnega, deloma krepkega in zdravega občutka. Čas hiti sicer naprej in glasba napreduje; pa kljub temu bomo tudi P. Angelika še leta in leta radi peli in se ga ne naveličali. St. Premrl.

Razne vesti.

Δ Osebnosti. Odlikovani so bili sedeži slovenski glasbeniki: Matej Hubad, ravnatelj konservatorija v Ljubljani, z redom sv. Save III. reda, Risto Savin in Anton Lajovic z redom sv. Save IV. reda, Stanko Premrl in Fridrik Rukavina z redom Sv. Save V. reda. Izmed hrvaških glasbenikov pa: Franjo Dugan, Vjekoslav Ružić, Franjo Lhotka, Juro Tkalcic, Anton Dobronić, Maja de Strozzi, Zlatko Baloković, Milan Jovanović (z redom sv. Save IV. reda); z redom sv. Save V. reda pa: Vinko Žganec, Milan Sachs, Bela pl. Pečić in Vjekoslav Krauth. — Župnik Josip Lavtižar v Ratečah je bil imenovan knežskoškofijskim duhovnim svetnikom. Čestitamo.

Δ 8. febr. je umrl v Št. Juriju pri Celju slovenski skladatelj in okrožni zdravnik dr. Josip Ipavc. Pokojnik je bil sin znanega slovenskega skladatelja dr. Gustava Ipavca in nečak skladatelja dr. Benjamina Ipavca. Rojen je bil 21. dec. 1873 v Št. Juriju. Njho gimnazijo je pohajal pri benediktincih v Št. Lambertu in Št. Pavlu, višjo v Celju. Že kot gimnazijec je orglal pri šolskih mašah. V osmi šoli je zložil „Ave Maria“ za moški zbor. V Celju se je seznanil s koncertnim pevcem dr. Leonom Lulakom in uglasbil zanj več nemških pesmi in balad. Ko je študiral v Gradcu zdravilstvo, se je hkrati tudi v glasbi dalje izpopolnjeval in sodeloval v akademčnem društvu „Triglav“. V tisti dobi so nastale njegove skladbe: balada „Trije vojaki“, „Triglavska koračnica“, moški četverspev „Imel sem ljubi dve“ in himna za mešani zbor in orgle (zadnji dve sta bili objavljeni v „Novih Akordih“). Večje delo iz te dobe je balet oz. pantomina v enem dejanju „Možiček“ („Hampelmännchen“), ki so ga izvajali v Gradcu, Olomucu in drugod. Če se ne motim, je pokojni skladatelj nekatere dele ravno te skladbe pred leti osebno vodil na nekem Matičnem koncertu v Ljubljani. Pri Nemcih, zlasti pri Gradčanih je pokojnik užival velik ugled. Bil je brezdvomno zelo nadarjen skladatelj. Žal, da ga je zadnja leta bolezen motila v njegovem glasbenem delovanju. Pa tudi vsled svoje velike skromnosti se ni mogel kot skladatelj tako uveljaviti, kakor je zaslužil. Naj počiva v miru!

Δ 10. marca je umrl v Šmartnem pri Litiji tamošnji organist in obč. tajnik Ivan Rus. Rojen l. 1880 v Javoru pri Litiji, je dovršil l. 1899. orglarsko šolo v Ljubljani. Orglal je izprva v cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani, v župni cerkvi trnovski in pri šolskih mašah v Križankah. Poučeval tudi peje na nemški šoli. Pozneje od l. 1901 je bil organist in pevovodja v Št. Vidu nad Ljubljano, kmalo na to pa odšel v Šmartno pri Litiji. Bil je eden izmed sposobnejših slovenskih organistov in pevovodij. Pri podpornem društvu organistov in pevovodij je bil prva leta predsednik. Bog mu daj večni pokoj!

Δ 12. febr. je umrl na Puntu (na otoku Krku) učenec ljubljanske orglarske šole Ivan Žic. Bil je blag in nadarjen mladenič. Podlegel je jetiki. Skoro istočasno, v istem mesecu je umrl na Malem Lošinju tudi njegov strijc župnik l. Žic. Bog dodeli obema večno plačilo!

Δ Na občnem zboru „Pevske zveze“ v Ljubljani, ki se je vršil 21. febr. v Ljudskem domu, je skladatelj Marij Kogoj predaval o slovenski narodni pesmi. Razvijal je zelo zanimive misli o početku, bistvu, obliki narodne pesmi, o nje prireditvi, izdajah, pomenu in važnosti gojitve. Celotno predavanje bo objavljeno v Domu in Svetu. — Za predsednika pevske zveze je bil izvoljen kanonik dr. Kimovec, za podpredsednika župnik Trop v Rimskih Toplicah in kaplan Dolinar na Jesenicah; za pevovodjo prof. Bajuk, za namestnika organist Zdešar. Odborniki so: zasebni uradnik

Lavrič, urednik Zabret, organist Heybal, kaplan Torkar, kaplan Klemenčič, kaplan Lavrič, organist Jerman, posestnik Mihelčič in nadučitelj Šprager. V artistični odsek so bili izvoljeni: Bajuk, Kimovec, Premrl, Zabret in Zdešar.

Δ Predavanje o Bachovem pasijonu po sv. Mateju je imel 12. mar. vseuč. prof. dr. Josip Mantuani v Mestnem domu v Ljubljani.

Δ Gospa Milena Šugh-Štefančičeva iz Zagreba in naš rojak g. Julij Betetto, operni pevec z Dunaja, sta začetkom marca gostovala v nekaterih opernih prireditvah v Ljubljani.

Δ Pevsko društvo „Hlahol“ v Pragi proslavi letos 60letnico svojega obstanka s tem, da priredi izlet in koncerte v vseh večjih mestih v Jugoslaviji, kakor v Ljubljani, Zagrebu, Varaždinu, Novem Sadu, Beogradu in na povratku v Mariboru. V Ljubljani se vrši koncert dne 15. maja t. l. Praški „Hlahol“ je eno izmed največjih in najuglednejših čeških pevskih društev. Izleta se udeleži nad 150 pevk in pevcev.

Δ Vladislav Želenski, najstarejši poljski skladatelj, je umrl 23. januarja v Krakovu, star 84 let. Rodil se je v letu 1837. v Grodnovicih v vzhodni Galiciji. Bil je učenec krakovskega profesorja Mireckega, pozneje godbenega konservatorija v Pragi (profesor Krejči). Tu je dosegel tudi doktorat modroslovja vsekako na tedanji še nemški univerzi. Po daljših študijah v tujini in v Parizu je postal Želenski prof. varšavskega konservatorija in je kmalu zaslovel z večjimi sinfonijskimi skladbami (uvertura „Tatre“, žalna koračnica na čast Mickieviču, itd.) in s komornimi skladbami. Izmed njegovih oper so dosegle najlepši uspeh: „Konrad Vallenrod“, „Goplava“, „Janak“, „Stara bošu“. — Skupno z Roguskim je izdal Želenski tudi pedagoško priročno knjigo „Načelo harmonije“. — Zadnja leta je živel v Krakovu kot častni meščan. 25. jan. so ga jako slovesno pokopali na mestne stroške.

Δ „Glasbena Matica“ v Ljubljani, ki se je v minulem šolskem letu povzpela do stopnje konservatorija (visoke glasbene šole), se s šolskim letom 1921/22 podržavi. Odlok o tem so prinesle „Službene novine“ dne 8. jan. 1921. št. 12.

Δ Izšla je prva številka novega glasbenega lista „Pevec“. Prinaša na osmih straneh prav obilo prav zanimivega berila in 8 strani glasbene priloge. List bo izhajal kot mesečnik v dvojnih številkah in veljal za celo leto 30 K. Uredništvo: Ljubljana, Pred škofijo 3./II. Uprava: Ljudski dom v Ljubljani. List toplo priporočamo.

Listnica uredništva.

G. F. V. v T. — Tudi pri nas pojemo „Vero“, a redkokedaj; navadno le Vstop, Slava, Evangelij. Kar se tiče petja Marijinih pesmi in sploh slovenskega petja, prosim pogled v „Cerkv. Glasbenik“ 1918, kjer sem v članku „O izbiranju primernih červenih pesmi za bogoslužje“ razpravljal o stvari na dolgo in široko. Zdrav!

Današnji številki je priložena glasbena priloga: 4. Tantum ergo za en glas in orgle, zl. Emil Hochreiter.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge Stanko Premrl.

Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani.